

FUTÓBOGARAK SZIGLIGET KÖRNYÉKÉRŐL (COLEOPTERA: CARABIDAE)

KUTASI CSABA

MTM Bakonyi Természettudományi Múzeuma
H-8420 Zirc, Rákóczi tér 3-5., e-mail: kutasi@nhmus.hu

KUTASI, CS.: *Carabidae (Coleoptera) from the surroundings of Szigliget (Tapolca Basin, Hungary)*.

Abstract: The 12th Biodiversity Days was held at Szigliget in 2014. On this occasion in the course of 24 hours with various methods (treading of banks, pitfall traps, sifting) a total of 92 ground beetle species were collected. Altogether 7 protected ground beetle species were detected: *Carabus cancellatus soproniensis* Dejean, 1826, *Carabus convexus convexus* Fabricius, 1775, *Carabus coriaceus coriaceus* Linnaeus, 1758, *Carabus germari exasperatus* Duftschmid, 1812, *Carabus granulatus granulatus* Linnaeus, 1758, *Carabus nemoralis nemoralis* O. F. Müller, 1764, *Carabus ulrichii ulrichii* Germar, 1824. In this article a total of 112 species are listed from the surroundings of Szigliget. Compared to previous data published from Szigliget (including museum specimens) 26 additional species are shown from this area. The newly collected material includes 2 rare species (*Amara cursitans* C. Zimmermann, 1832 and *Pterostichus elongatus* (Duftschmid 1812)), comments about these are presented.

Keywords: Tapolca Basin, Biodiversity Days, Coleoptera, Carabidae faunistical survey, protected and rare species

Bevezetés

A Magyar Biodiverzitás Napok harmadik alkalommal választotta helyszínéül a Bakonyt, mely program korábban Porván és Szentbékállán került megrendezésre. A két korábbi alkalommal gyűjtött futóbogárfajokról külön közlemény született (KUTASI 2010, 2013).

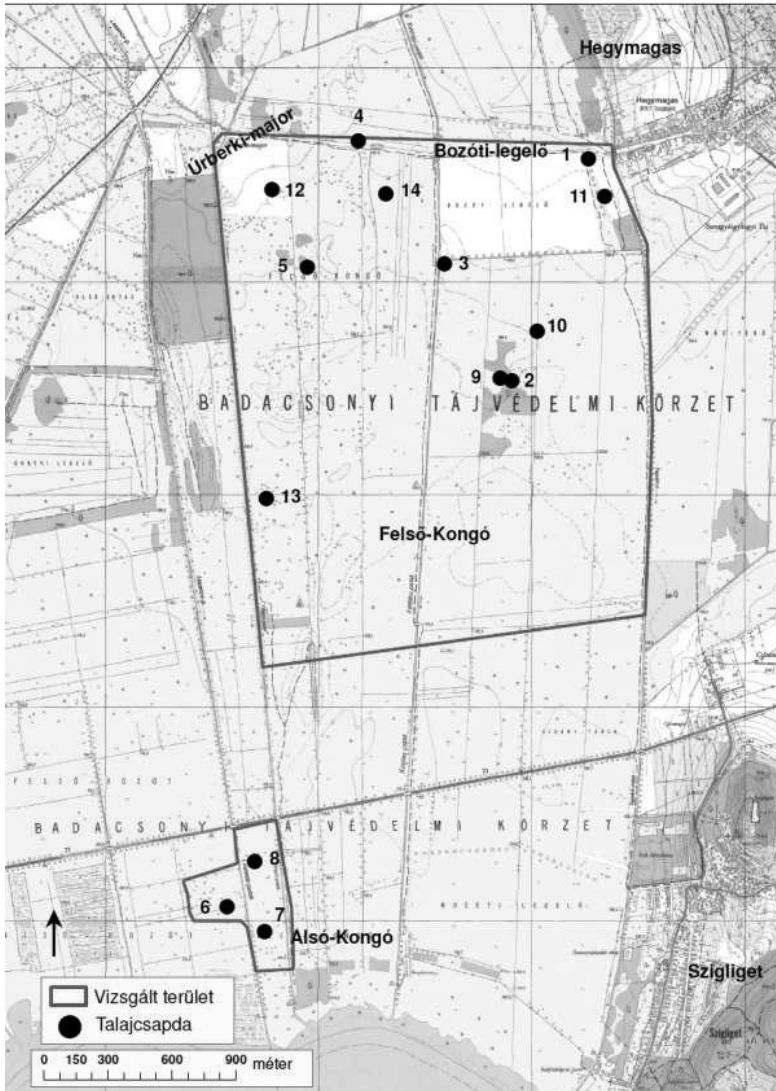
A vizsgált területek környékén korábban is végeztek vizsgálatokat, erről a szakirodalom és az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeumának gyűjteményi anyaga tanúskodik. TÓTH László (1973) futóbogarakról írott bakonyi alapvetésében Hegymagasról nem találunk adatot, de Szigligetről 15 faj előfordulását is említi. A Balaton-parti zagyterületek vizsgálata során 1998 és 1999 között Kasper Ágota és H. Harmat Beáta gyűjtött talajcsapdával a szigligeti Kongó-réteken, az eredményekből eddig egy adat került publikálásra (KUTASI & SÁGHY 2002). Szotyori Zsombor, Bakony-kutató a 2000-es évek elején Réhelyen és Kamonkő környékén gyűjtött egyelssel és talajcsapdával.

Anyag és módszer

A gyűjtéseket a XII. Magyar Biodiverzitás Napokon, 2014. június 6. és 8. között végeztük. A vizsgálatra kijelölt területen, 14 helyszínen üzemeltek talajcsapdák, helyszínenként 10 talajcsapda működött (összesen 140). A gyűjtőhelyeket és az UTM kódokat az **1. táblázat** tartalmazza. A 7-14 kódszámú talajcsapdák anyagait Farkas Sándor gyűjtötte. A csapdák elhelyezkedése az **1. ábrán** látható.

1. táblázat: A területen működő talajcsapdák kódjai és EOY koordinátái

kód	település	Földrajzi név	élőhely	EOV x	EOV y
1	Hegymagas	Tapolca-patak	zöld juharos	526265	166579
2	Szigliget	Felső-Kongó	nemesnyáras	525906	165541
3	Szigliget	Felső-Kongó	Kétöles-patak, aranyvessző szegély	525591	166086
4	Szigliget	Úrberki-major	égeres	525186	166662
5	Szigliget	Felső-Kongó	szürkenyáras	524947	166073
6	Szigliget	Alsó-Kongó	fűzes	524571	163069
7	Szigliget	Alsó-Kongó, Lesence-patak és a Világos-patak között	puhafaliget (fűz, nyár)	524747	162953
8	Szigliget	Alsó-Kongó, Lesence-patak és a Világos-patak között	rehabilitált üde gyep, sásos foltokkal	524701	163284
9	Szigliget	Felső-Kongó, Kétöles-patak és Tapolca-patak között	bokros-ligetes, vizes élőhely	525852	165549
10	Szigliget	Felső-Kongó, Kétöles-patak és Tapolca-patak között	legeltetett és kaszált üde gyep	526026	165770
11	Hegymagas	Bozóti-legelő, Tapolca-patak mellett	fás-bokros, zavart élőhely	526341	166404
12	Szigliget	Úrberki-major	kaszált félszáraz gyep	524782	166436
13	Szigliget	Felső-Kongó, Világos-patak mellett	kezeletlen gyomos, bokrosodó gyep	524755	164988
14	Szigliget	Felső-Kongó	kaszált üde gyepek	525316	166416

1. ábra: A talajcsapdák helyszínei a vizsgált területen (készítette: Sinigla Mónika)

A talajcsapdás vizsgálatokon kívül számos más gyűjtési módszerrel is végeztünk mintavételezést (egyelés, parttaposás, fűhálózás, rostálás), melyek közül leginkább parttaposással gyűjtöttünk. A Biodiverzitás Napokon végzett további gyűjtésekből Szabóky Csaba fénycsapdás és Rozner István Hegymagáról származó futóbogár anyagát is feldolgoztuk.

A teljesség kedvéért a Szigligetről fellelhető irodalmi és a Magyar Természettudományi Múzeum Bakonyi Természettudományi Múzeumának (a továbbiakban MTM BTM) gyűjtemé-

nyében található adatokat is kikerestük. A Kongó-réteken a korábbi években végzett talajcsapdázás időpontja, adata és kódja a következő:

- 1998. 08.20-10.26. Kongó-rétek, talajcsapda, nádas széle, zagyterület, leg: Kasper & Harmat;
Kód: 1998-Kasper & Harmat
- 1999. 05.19-08.18. Kongó-rétek, talajcsapda, nádas széle, zagyterület, leg: Kasper & Harmat;
Kód: 1999-Kasper & Harmat

Eredmények

A gyűjtések során előkerült fajok tudományos és magyar neve után a lelőhelyadatok következnek. Az egyeléssel, főként parttaposással gyűjtött bogarak lelőhelyeit kiírtuk, a különböző lelőhelyeket pontosvesszővel különítettük el. A talajcsapdás gyűjtőhelyeknél az **1. táblázat** kódjait alkalmaztuk és külön jelöltük a fénycsapdával valamint a Rozner István által gyűjtött példányokat is (fénycsapda, illetve Hegymagas).

Az irodalmi adatokat és az MTM BTM gyűjteményében található szigligeti példányokat is felvettük a fajlistára. Ezekben az esetekben a nevek után a hivatkozást vagy a lelőhelycédula adatát tüntettük fel. A Kongó-réteken végzett korábbi talajcsapdázás kódja az évszámoknak megfelelően a következő: 1998-Kasper & Harmat, illetve 1999-Kasper & Harmat.

Futóbogárfajok listája

- Acupalpus flavicollis* (Sturm, 1825) – Vörösnyakú törpefutonc – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
- Acupalpus luteatus* (Duftschmid, 1812) – Sárgás törpefutonc – Felső-Kongó, sásos-nádas; fénycsapda
- Acupalpus maculatus* Schaum, 1860 – Foltos törpefutonc – Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda; Hegymagas
- Agonum duftschmidi* Schmidt, 1994 – Széleshátú kisfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
- Agonum gisellae* Csiki, 1931 – Karcúnnyakú kisfutó – Alsó-Kongó, sásos-nádas
- Agonum hypocrita* (Apfelbeck, 1904) – Lápi kisfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
- Agonum longicorne* Chaudoir, 1846 – Alföldi kisfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
- Agonum lugens* (Duftschmid, 1812) – Mocsári kisfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda; Hegymagas
- Amara anthobia* A. Villa et G. B. Villa, 1833 – Réti közfutó – Talajcsapda/11
- Amara aulica* (Panzer, 1797) – Fekete közfutó – TÓTH (1973); Felső-Kongó, aranyvesszős; Talajcsapda/3
- Amara communis* (Panzer, 1797) – Kis közfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős, nemesnyáras; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/2, 3, 4, 10, 13, 14
- Amara convexior* Stephens, 1827 – Erdei közfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/1, 4, 7, 14
- Amara cursitans* C. Zimmermann, 1832 – Barna közfutó – Úrberki-major, égeres
- Amara familiaris* (Duftschmid, 1812) – kerti közfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős; Talajcsapda/3

Amara gebleri Dejean, 1831 – Gebler-közfutó – Felső-Kongó, nemesnyáras; Talajcsapda/2
Amara nitida Sturm, 1825 – Zömök közfutó – KUTASI & SÁGHY (2002)
Amara saphyrea Dejean, 1828 – Azürkék közfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/1, 4, 11
Amara tricuspidata Dejean, 1831 – Tüskéslábú közfutó – Hegymagas
Anisodactylus binotatus (Fabricius, 1787) – Vöröslábú homlokjegyesfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/4, 9, 10, 13, 14
Anisodactylus signatus (Panzer, 1796) – Nagy homlokjegyesfutó – Talajcsapda/10
Anchomenus dorsalis (Pontoppidan, 1763) – Hátfoltos kisfutó – MTM BTM gyűjtemény: 1955.08.07. leg: dr. Magyar Miklós
Anthracus consputus (Duftschmid, 1812) – Nyerges kisedfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
Anthracus longicornis (Schaum, 1857) – Karcsú kisedfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
Badister bullatus (Schränk, 1798) – Kis posványfutonc – Felső-Kongó, sásos-nádas
Badister collaris Motschulsky, 1844 – Aprócska posványfutonc – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda
Badister dilatatus Chaudoir, 1837 – Barna posványfutonc – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda; Talajcsapda/13
Badister lacertosus Sturm, 1815 – Erdei posványfutonc – 1999-Kasper & Harmat
Badister meridionalis Puel, 1925 – Közönséges posványfutonc – Felső-Kongó, sásos-nádas; Hegymagas
Badister unipustulatus Bonelli, 1813 – Nagy posványfutonc – TÓTH (1973); Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
Bembidion articulatum (Panzer, 1796) – Öves gyorsfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
Bembidion assimile (Gyllenhal, 1810) – Kis gyorsfutó – TÓTH (1973); Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas
Bembidion dentellum (Thunberg, 1787) – Szalagos gyorsfutó – Alsó-Kongó
Bembidion fumigatum (Duftschmid, 1812) – Füstös gyorsfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
Bembidion inoptatum (Schaum, 1857) – Parti gyorsfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/8, 13
Bembidion lampros (Herbst, 1784) – Közönséges gyorsfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős; Talajcsapda/3
Bembidion octomaculatum (Goeze, 1777) – Nyolcfoltos gyorsfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda
Bembidion properans (Stephens, 1828) – Parlagi gyorsfutó – Talajcsapda/7, 9, 10, 14
Bembidion tenellum (Erichson, 1837) – Gyöngyházfényű gyorsfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
Bembidion varium (Olivier, 1795) – Rajzos gyorsfutó – Fénycsapda
Bachinus explodens Duftschmid, 1812 – Kis pöfögőfutrinka – TÓTH (1973)
Brachinus crepitans (Linnaeus, 1758) – Nagy pöfögőfutrinka – TÓTH (1973); Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1
Calathus ambiguus (Paykull, 1790) – Homoki tarfutó – TÓTH (1973)
Calathus cinctus Motschulsky, 1850 – Parlagi tarfutó – TÓTH (1973) *C. mollis*-ként említi.
Calathus erratus (C. R. Sahlberg, 1827) – Pusztai tarfutó – TÓTH (1973)

- Calathus fuscipes* (Goeze, 1777) – Sokpontos tarfutó – TÓTH (1973); Felső-Kongó, aranyvesszős, nemesnyáras, szürke-nyáras; Tapolca-patak, zöld juharos; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 12, 14; Hegymagas
- Carabus cancellatus soproniensis* Dejean, 1826 – Soproni ragyás futrinka – 1998, 1999-Kasper & Harmat; Alsó-Kongó, füzes; Felső-Kongó, aranyvesszős; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14
- Carabus convexus convexus* Fabricius, 1775 – Kis selymes futrinka – Alsó-Kongó, füzes; Úrberki-major, égeres, Talajcsapda/4, 6
- Carabus coriaceus coriaceus* Linnaeus, 1758 – Közönséges bőrfutrinka – Felső-Kongó, sásos-nádas; Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1, 5
- Carabus clathratus aurantiensis* J. Müller, 1903 – Szárnyas futrinka – MTM BTM gyűjtemény: Réhely, talajcsapda 2002. 06.25-07.23., egyelés 2002. 03.30. leg.: Szotyori Zsombor
- Carabus germari exasperatus* Duftschmid, 1812 – Dunántúli kékfutrinka – Felső-Kongó, szürke-nyáras; Talajcsapda/5
- Carabus granulatus granulatus* Linnaeus, 1758 – Mezei futrinka – 1998, 1999-Kasper & Harmat; Alsó-Kongó, füzes; Talajcsapda/6, 13
- Carabus nemoralis nemoralis* O. F. Müller, 1764 – Ligeti futrinka – Felső-Kongó, aranyvesszős, nemesnyáras, szürke-nyáras; Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1, 2, 3, 5, 9, 11
- Carabus scabriusculus scabriusculus* Olivier, 1795 – Kis érdes futrinka – MTM BTM gyűjtemény: 1955.08.07. leg: dr. Magyar Miklós
- Carabus ulrichii ulrichii* Germar, 1824 – Közönséges rezes futrinka – MTM BTM gyűjtemény: Antal-hegy 2000.05.10. leg: Kasper Ágota; Alsó-Kongó, füzes; Felső-Kongó, szürke-nyáras; Tapolca-patak, zöld juharos; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/1, 5, 6, 10
- Demetrias imperialis* (Germar, 1824) – Háromfoltos nádifutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
- Demetrias monostigma* Samouelle, 1819 – Csupaszvállú nádifutó – Alsó-Kongó
- Diachromus germanus* (Linnaeus, 1758) – Közönséges többszínűfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/10
- Drypta dentata* (Rossi, 1790) – Atlaszfutó – Talajcsapda/14
- Dyschirius nitidus* (Dejean, 1825) – Fövenylakó ásófutrinka – Hegymagas
- Dyschirius globosus* (Herbst, 1784) – Apró ásófutrinka – Alsó-Kongó, füzes; Felső-Kongó, aranyvesszős, nemesnyáras; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/2, 3, 4, 6, 9
- Elaphrus cupreus* Duftschmid, 1812 – Rezes iszapfutó – Alsó-Kongó
- Elaphrus uliginosus* Fabricius, 1792 – Mocsári iszapfutó – Talajcsapda/9
- Europhilus thoreyi* (Dejean, 1828) – Hosszúnyakú kislefutó – Felső-Kongó, sásos-nádas; Fény-csapda
- Harpalus affinis* (Schrank, 1781) – Szőrösszárnyú fémfutó – TÓTH (1973)
- Harpalus calceatus* (Duftschmid, 1812) – Csupasz selymesfutó – TÓTH (1973)
- Harpalus dimidiatus* (Rossi, 1790) – Nyugati fémfutó – TÓTH (1973), Arborétum
- Harpalus distinguendus* (Duftschmid, 1812) – Mezei fémfutó – Hegymagas
- Harpalus flavicornis* Dejean, 1829 – Sárgacsápú fémfutó – Talajcsapda/9
- Harpalus latus* (Linnaeus, 1758) – Széles fémfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős, nemesnyáras; Talajcsapda/2, 3, 14
- Harpalus luteicornis* (Duftschmid, 1812) – Fénytelen fémfutó – Talajcsapda/13

- Harpalus rufipes* (De Geer, 1774) – Nagy selymesfutó – 1998-Kasper & Harmat
- Harpalus smaragdinus* (Duftschmid, 1812) – Smaragd-fémfutó – TÓTH (1973)
- Harpalus tardus* (Panzer, 1797) – Lomha fémfutó – Felső-Kongó, nemesnyáras; Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1, 2, 9, 11
- Lebia cyanocephala* (Linnaeus, 1758) – Pompás cserjefutó – MTM BTM gyűjtemény: Kamonkő 2002.03.30., leg: Szotyori Zsombor
- Leistus ferrugineus* (Linnaeus, 1758) – Rozsdás avarfutó – Alsó-Kongó, füzes; Felső-Kongó, aranyvesszős; Tapolca-patak, zöld juharos; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/1, 3, 6
- Leistus rufomarginatus* (Duftschmid, 1812) – Vörösszegélyű szívnyakúfutó – Alsó-Kongó, füzes; Talajcsapda/6, 7
- Licinus depressus* (Paykull, 1790) – Kis pajzsosfutonc – 1998-Kasper & Harmat
- Microlestes maurus* (Sturm, 1827) – Mór parányfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős; Tapolca-patak, zöld juharos, Felső-Kongó, szürke-nyáras; Talajcsapda/3, 5, 7
- Microlestes minutulus* (Goeze, 1777) – Közönséges parányfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/3, 4, 12, 13
- Nebria brevicollis* (Fabricius, 1792) – Rövidnyakú szívesfutó – Felső-Kongó, nemes-nyáras, szürke-nyáras; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/2, 4, 5
- Notiophilus rufipes* Curtis, 1829 – Vöröslábú szemesfutó – Felső-Kongó, szürke-nyáras; Talajcsapda/5
- Notiophilus palustris* (Duftschmid, 1812) – Mocsári szemesfutó – Alsó-Kongó, füzes; Talajcsapda/6
- Ophonus azureus* (Fabricius, 1775) – Azúrkék bársonyfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1
- Ophonus cribricollis* (Dejean, 1829) – Sötétlábú bársonyfutó – Talajcsapda/14
- Ophonus rufibarbis* (Fabricius, 1792) – Közönséges bársonyfutó – TÓTH (1973) *O. brevicollis*-ként közli.
- Oodes helopioides* (Fabricius, 1792) – Széles merülőfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/13
- Oxypselaphus obscurus* (Herbst, 1784) – Barnás kisfutó – TÓTH (1973); Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Hegymagas
- Paradromius linearis* (Olivier, 1795) – Karcú kéregfutó – Hegymagas
- Platynus livens* (Gyllenhal, 1810) – Homlokjegyes kisfutó – MTM BTM gyűjtemény: Réhely 2003.03.29. leg: Szotyori Zsombor
- Poecilus cupreus* (Linnaeus, 1758) – Rezes gyászfutó – Talajcsapda/10, 13
- Poecilus versicolor* (Sturm, 1824) – Smaragd-gyászfutó – Felső-Kongó, aranyvesszős; Tapolca-parak, zöld juharos; Talajcsapda/3, 9, 10, 13, 14
- Pterostichus anthracinus* (Illiger, 1798) – Szénfekete gyászfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/4, 8, 13
- Pterostichus aterrimus* (Herbst, 1784) – Mocsári gyászfutó – MTM BTM gyűjtemény: Réhely, talajcsapda 2002. 06.20-07.23., leg: Szotyori Zsombor
- Pterostichus cursor* (Dejean, 1829) – Színjátzó gyászfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas
- Pterostichus elongatus* (Duftschmid, 1812) – Nyúlánk gyászfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
- Pterostichus gracilis* (Dejean, 1828) – Kecses gyászfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas

- Pterostichus melanarius* (Illiger, 1789) – Közönséges gyászfutó – 1998, 1999-Kasper & Harmat; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/4, 7
- Pterostichus minor* (Gyllenhal, 1827) – Vöröslábú gyászfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas
- Pterostichus niger* (Schaller, 1783) – Komor gyászfutó – 1998, 1999-Kasper & Harmat; Alsó-Kongó, füzes; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/6
- Pterostichus strenuus* (Panzer, 1797) – Karcsú gyászfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/1
- Pterostichus vernalis* (Panzer, 1796) – Tavaszi gyászfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/8, 13, 14
- Stenolophus mixtus* (Herbst, 1784) – Egyszínű turzásfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas, Fénycsapda
- Stenolophus persicus* Mannerheim, 1844 – Sárgahasú turzásfutó – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Felső-Kongó, sásos-nádas; Talajcsapda/10
- Stenolophus skrimshiramus* Stephens, 1828 – Sárgás turzásfutó – Alsó-Kongó; Felső-Kongó, sásos-nádas; Fénycsapda
- Stenolophus teutonus* (Schrank, 1781) – Nagyfoltos turzásfutó – Talajcsapda/10
- Stomis pumicatus* (Panzer, 1796) – Kaszásfutó – Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/4
- Syntomus pallipes* (Dejean, 1825) – Sárgalábú gyökérfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Talajcsapda/11
- Syntomus obscuroguttatus* (Duftschmid, 1812) – Négyfoltos gyökérfutó – Tapolca-patak, zöld juharos; Felső-Kongó, nemesnyáras, sásos-nádas, Talajcsapda/2, 9; Hegymagas
- Syntomus truncatellus* (Linnaeus, 1761) – Fekete gyökérfutó – Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/9
- Synuchus vivalis* (Illiger, 1798) – Fésűskarmú futó – 1998, 1999-Kasper & Harmat
- Paratachys bistratus* (Duftschmid, 1812) – Közönséges martfutó – Felső-Kongó, sásos-nádas
- Trechus quadristriatus* (Schrank, 1781) – Közönséges fűgefutonc – Alsó-Kongó; Úrberki-major, égeres; Talajcsapda/4, 9; Fénycsapda; Hegymagas

A Biodiverzitás Napokon gyűjtött ritka fajok jellemzése

Amara cursitans C. Zimmermann, 1832 – Barna közfutó

Közép-európai elterjedésű faj, amely elsősorban hegyvidékeinken fordul elő (SZÉL 1996). Hegyvidéki adatain túl (Bakony, Mecsek, Kőszegi-hegység, Bükk), dombvidéki és síkvidéki adatai is ismertek. Főként nyílt, ligetes élőhelyeken gyűjtötték: hegyi legelő, homoki almaültetvény, erdőszél, csemetenyáras-legelő. Előfordulásait az alábbi településekről ismerjük: Bakonygyirót, Csévharaszt, Fenékpusztá, Gyula, Kaposgyarmat, Kendig, Miskolc, Pellérd, Várvolgy és Vörs (SZÉL 1996, SÁGHY & TÓTH 2001, SÁGHY et al. 2003, KUTASI et al. 2004, SZÉL & KUTASI 2012, KÖDÖBÖCZ 2014).

A Bakonyból eddig az Északi-Bakonyból és a Keszthelyi-hegységből mutatták ki (SÁGHY & TÓTH 2001, KUTASI et al. 2004). Szigligeten az Úrberki-major égereséből talajcsapdázással került elő, az égeres mellett nedves legelő található. Új előfordulásával a faj legtöbb hazai adata a Bakonyból származik.

Pterostichus elongatus (Duftschmid 1812) – Nyúlánk gyászfutó

Mediterrán elterjedésű faj. Hazánkban szórványos előfordulása, mocsaras vízpartokon fordul elő. Lelőhelyeinek legnagyobb része a síkvidékre esik (SZÉL 1996). Nagyobb számban gyűjtötték a Velencei-tó valamint a székesfehérvári Sós-tó partján is.

Első bakonyi előfordulását a tihanyi Külső-tó partjáról (2000.06.04.) közölték (KUTASI & SÁGHY 2002, SZÉL & KUTASI 2003). Később az öcsi Nagy-tónál több példányt is fogtak (KUTASI 2004). A Kornyi-tó (Kővágóörs) iszapos partszegélyén pedig nagyobb számban fordul elő. A vizsgálati területen, a Felső-Kongó sásos élőhelyén egy példányban gyűjtöttük.

A Biodiverzitás Napokon különböző gyűjtési módszerekkel (talajcspadázás, parttaposás, fűhálózás, lámpázás, rostálás) összesen 92 futóbogárfajt sikerült kimutatni a területről. A vízparti futóbogarak gyűjtésére alkalmas parttaposással az előkerült fajok több mint felét (47) megfogtuk.

A vizsgált terület 14 élőhelyén, 140 talajcspadával, két éjszaka alatt 7 futrinkafajt (*Carabus* sp.) sikerült kimutatni (**2. táblázat**). Ezek a védett fajok az alábbiak: *Carabus cancellatus soproniensis* Dejean, 1826 (soproni ragyás futrinka), *Carabus convexus convexus* Fabricius, 1775 (kis selymes futrinka), *Carabus coriaceus coriaceus* Linnaeus, 1758 (közönséges bőrfutrinka), *Carabus germari exasperatus* Duftschmid, 1812 (dunántúli kékfutrinka), *Carabus granulatus granulatus* Linnaeus, 1758 (mezei futrinka), *Carabus nemoralis nemoralis* O. F. Müller, 1764 (ligeti futrinka), *Carabus ulrichii ulrichii* Germar, 1824 (közönséges rezes futrinka).

2. táblázat: A területen üzemelő talajcspadák kódjai (feloldás: lásd **1. táblázat**), a gyűjtött futrinka fajok egyedszáma és a gyűjtött futóbogarak fajszámai

faj	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>Carabus cancellatus</i>	-	-	15	11	-	9	1	1	3	3	-	-	1	3
<i>Carabus convexus</i>	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Carabus coriaceus</i>	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Carabus germari</i>	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Carabus granulatus</i>	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-
<i>Carabus nemoralis</i>	7	1	1	-	3	-	-	-	1	-	2	-	-	-
<i>Carabus ulrichii</i>	1	-	-	-	4	5	-	-	-	1	-	-	-	-
Futóbogarak fajszáma	11	9	13	15	8	11	5	5	13	12	6	2	13	11

Az eredmények alapján a terület legnagyobb egyedszámban előforduló, legelterjedtebb futrinkafaja a ragyás futrinka (*Carabus cancellatus*), amely a vizsgált élőhelyek mintegy kétharmadán megtaláltunk. Ezt a fajt gyakoriságban a ligeti futrinka (*C. nemoralis*) követi, amely 6 helyszínen volt jelen. A rezes futrinkának (*C. ulrichii*) pedig négy területen akadtunk a nyo-

mára. A selymes futrinka (*C. convexus*), a bőrfutrinka (*C. coriaceus*) és a mezei futrinka (*Carabus granulatus*) 2-2 élőhelyről került elő, dunántúli kékfutrinkának (*C. germari*), pedig mindössze egy előfordulását tudtuk igazolni. Ez utóbbi faj főként őszi aktivitású, így ritkasága nem meglepő. Ez az egy időpontban történő pontszerű mintavételezés torzítását is jól mutatja.

A legtöbb futrinkafajt a Felső-Kongó szürkenyárasában és az Alsó-Kongó füzesében találtuk meg (4-4). Az Úrberki-majornál, kaszált félszáraz gyeppen nem is gyűjtötték a csapdák futrinkát és a futóbogarak fajszáma is a legalacsonyabb volt. A legmagasabb fajszámot égeresben (Úrberki-major) tapasztaltuk. Magas volt a fajdiverzitás a Felső-Kongó több élőhelyén: csatorna partján, aranyvessző (*Solidago sp.*) szegélyén; üde, bokros ligetes vizes élőhelyen; kezeletlen gyomos, bokrosodó gyeppen, valamint legeltetett és kaszált üde gyepterületen.

A szakirodalomban és az MTM BTM gyűjteményében összesen 26 szigligeti futóbogárfaj található, ezek közül hatot a Biodiverzitás Napokon is kimutattunk. A fennmaradó fajok közül csak három kimondottan vízparti előfordulású, mindhárom faj ritka a Bakonyban: szárnyas vízfutrinka (*Carabus clathratus*), homlokjegyes kislejtő (*Platynus livens*) valamint mocsári gyászfutó (*Pterostichus aterrimus*). A további fajok szárazságkedvelők, így az általunk vizsgált nedves élőhelytípusokban előfordulásuk nem valószínű. Az irodalmi és gyűjteményi adatokkal együtt összesen 112 fajt ismerünk Szigliget környékéről.

Köszönetnyilvánítás

A Biodiverzitás Napok szervezéséért dr. Kovács Tibornak és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársainak szeretnék köszönetet mondani. A terepi mintavételezésekben nyújtott segítségéért Sinigla Mónikát illeti köszönet. Köszönet a rendezvény résztvevőinek, akik más taxonok vizsgálata során begyűjtött futóbogarakat eljuttatták hozzám, különösen Szabóky Csabát, Rozner Istvánt és Podlussány Attilát illeti köszönet. A kézirat gondos lektorálásáért dr. Szél Győzőnek tartozom köszönettel.

Irodalom

- KÖDÖBÖCZ, V. (2014): A Békés Megyei Növény- és Talajvédelmi Állomás rovargyűjteményének futóbogarai (Coleoptera: Carabidae), 1960–1977. – *Folia historico-naturalia Musei Matraensis* **38**: 57-66.
- KUTASI, CS. (2004): A Kab-hegy környéki tavak és láprétek futóbogarai (Col.: Carabidae). – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **21**: 97–110.
- KUTASI, CS. (2010): Porva környékének futóbogarai (Coleoptera: Carabidae). – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **27**: 83-94.
- KUTASI, CS. (2013): A Fekete-hegy (Bakony-hegység) vízparti futóbogarai (Coleoptera: Carabidae). – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **29**: 87-108.
- KUTASI, CS., MARKÓ, V. & BALOG, A. (2004): Species composition of carabid (Coleoptera: Carabidae) communities in apple and pear orchards in Hungary. – *Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica* **39** (1-3): 71-89.
- KUTASI, CS. & SÁGHY, ZS. (2002): A Bakony faunájára új és ritka bogárfajok (Coleoptera). – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **19** (2000): 43-52.
- SÁGHY, ZS & TÓTH, SZ. (2001): Adatok a Keszthelyi-hegység bogárfaunájához. – kézirat, BTM adattár 12 pp.

- SÁGHY, ZS., TAKÁCS, A., FARKAS, I. & MOLNÁR, CS. (2003): Faunisztikai vizsgálatok futóbogarakon (Coleoptera: Carabidae) a Kis-Balaton területén. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **20**: 113-124.
- SZÉL, GY. & KUTASI, CS. (2003): Tihanyi élőhelyek bogárfaunisztikai vizsgálata. – *Folia Musei historico-naturalis Bakonyiensis* **20** (2001–2003): 77-106.
- SZÉL, GY. & KUTASI, CS. (2012): Bogarászati kutatások Csévharaszt és Vasad térségében (Coleoptera). – *Természetvédelem és kutatás a Duna–Tisza közti homokhátságon, Rosalia* **6** (2011): 303-351.
- TÓTH, L. (1973): A Bakony hegység futóbogár-alkatú faunájának alapvetése (Coleoptera: Cicindelidae et Carabidae). – *A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei* **12**: 275-351.

Received July 15, 2016

Accepted July 25, 2016